

Секція 2. Теорія та методика навчання
Кулеш О.С., студентка ННІ педагогіки,
Сорочинська О.А., кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри дошкільної освіти та педагогічних інновацій
Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

ЕКСКУРСІЯ ЯК ФОРМА ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ

У мінливих умовах сьогодення ми опинилися в стані екологічної кризи, яка загрожує нашій планеті. В останні десятиріччя негативний вплив людини на природу набагато. Саме тому, необхідно формувати у підростаючого покоління певну систему знань, цінностей та мотивів природоохоронної діяльності. Як відомо, старший дошкільний вік є сенситивним періодом для формування основ екологічної свідомості та екологічної культури, які є невід'ємними складовими екологічного виховання. Дошкільнику властива єдність знань і переживань, які дозволяють говорити про можливість формування у них екологічних знань, а також відповідального ставлення до природи. Відповідно Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» до кінця дошкільного віку у дитини має бути сформований екологічний світогляд, в основі якого – усвідомлення дитиною себе як частки природи, відчуття відповідальності за те, що відбувається навколо неї та внаслідок її дій у довкіллі [1, с. 13].

Саме тому, система екологічного виховання дитини дошкільного віку покликана формувати у дошкільників любов до рідного краю, навчати основ охорони навколишнього середовища, науково обґрунтованого використання природних багатств, негативного впливу людської діяльності на об'єкти природи, формувати основи активних дій дитини у природі із метою її збереження та раціонального використання.

Процес екологічного виховання та реалізація програмових завдань

можливо реалізувати цілком успішно завдяки добору ефективних форм та методів роботи, до яких відносять екскурсію, яка проводиться за межами ЗДО.

Актуальність дослідження. Зміст та сутність екологічного виховання дітей дошкільного віку розкрито у працях Я. Коменського, Й. Песталоцці, Ж-Ж. Руссо, С. Русової, В. Сухомлинського, К. Ушинського та ін.

Роль екскурсій та інших ефективних методів екологічного виховання дитини дошкільного віку розкрито у дослідженнях Н. Лисенко, С. Ніколаєва, З. Плохій, Н. Рижова, Н. Яришевої та ін.

Мета статті – дослідити ефективність екскурсії як форми організації екологічного виховання дітей старшого дошкільного віку.

Старший дошкільний вік – період, коли закладаються основи особистості, в тому числі позитивне ставлення до природи та навколишнього світу. Тому доцільно обирати такі форми та методи екологічного виховання дошкільника, які будуть спиратися на емоційний досвід дитини, тим самим сприяючи засвоєнню нових знань дитиною.

Головним методом розширення і уточнення сенсорного досвіду є екскурсія. Екскурсія – це заняття, яке проводиться за межами дитячого садка; форма і метод навчально-виховної роботи, що дозволяє організовувати спостереження і вивчення різноманітних предметів і явищ у природних умовах.

У практиці навчально-виховної роботи з дітьми в умовах ЗДО використовують структуру екскурсії, яка розроблена Н. Яришевою [3]. У процесі екскурсії діти одержують більш систематизовані знання про об'єкти навколишнього середовища у їх природній взаємодії. Під час екскурсій проводяться колективні спостереження з усією групою дітей, а також індивідуальні спостереження, що відповідають обраній темі [2].

З метою вивчення екскурсії, як особливого виду занять з дітьми дошкільного віку, нами було здійснена експериментальна робота за дітьми старшого дошкільного віку в процесі екскурсії.

У процесі експериментального дослідження ми здійснили перевірку наявного рівня екологічної свідомості та екологічної культури дошкільників;

виокремили та впровадили педагогічні умови із використанням екскурсій. Також, нами були виокремлені критерії, рівні та показники екологічної вихованості дітей старшого дошкільного віку.

Експериментальне дослідження рівнів сформованості екологічної культури дошкільнят (6 рік життя) під час екскурсій, проводилося на базі дошкільного навчального закладу №55 м. Житомира. У дослідженні взяло участь 20 дітей – контрольної групи (КГ) 10 дітей та експериментальної (ЕК) 10 дітей. У ході дослідження нами було використано низку методик для діагности кожного з критеріїв сформованості екологічної вихованості, а саме: «Що я знаю про природу?» (когнітивний); «Який чарівний світ довкола..!» (емоційний компонент); «Чому я турбуюся про природу?» (мотиваційний); спостереження за діяльністю дітей у природі (для діагностики поведінкового компонента).

Графічно результати констатувального експерименту наведено на рис.1.

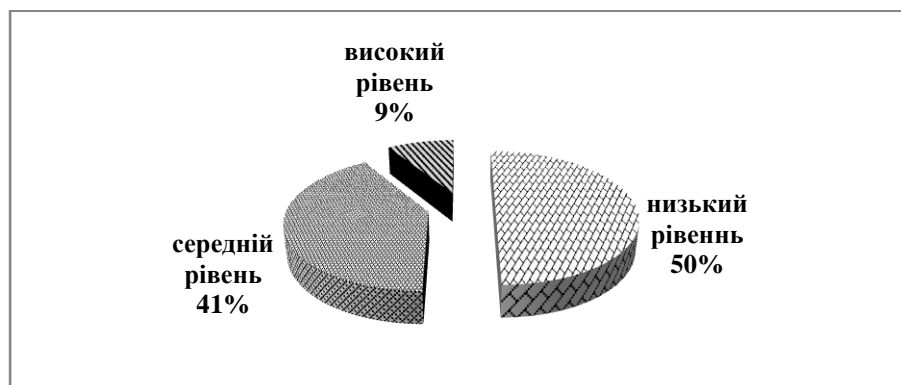

Рис. 1. Рівні екологічної вихованості дошкільників КГ на констатувальному етапі експерименту

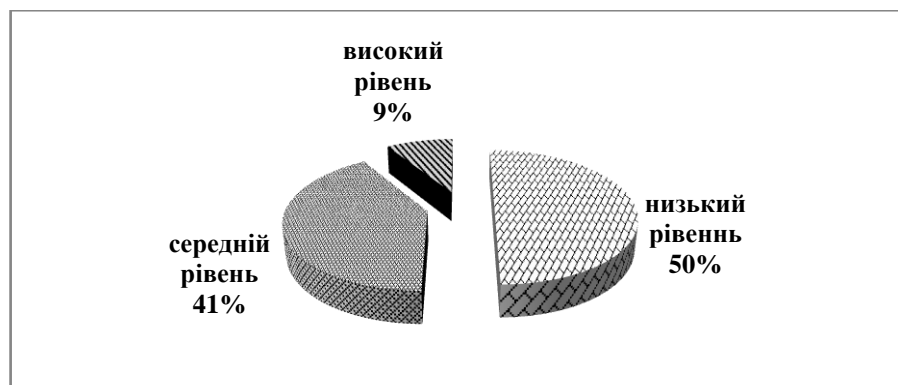

Рис. 2 Рівень вихованості дошкільників ЕГ на констатувальному етапі експерименту

Початковий етап дослідження дозволив встановити, що низький рівень екологічної вихованості властивий 50% досліджуваних, середній – 41%, лише 9% дітей мають високий рівень.

Як бачимо, більшість опитаних дітей групи (50%) характеризувалися низьким рівнем сформованості екологічної свідомості та екологічної культури. Про це свідчила відсутність інтересу до пізнання явищ та об'єктів природи; діти байдужі до краси природи. Діти із середнім рівнем (41%) характеризувалися наступними ознаками: відповіді діти давали у більшості випадків за підказки дорослого; інтерес до природи нестійкий; діти вміють доглядати за живими об'єктами, але роблять це лише за проханням дорослого. Лише у одного опитаного (Юлія Г.) був відзначений високий рівень сформованості екологічної свідомості та екологічної культури. Це свідчило про те, що у дитини наявний стійкий пізнавальний інтерес до явищ природи, вона має уявлення про основні об'єкти неживої природи, їх властивості та стани.

Отримані результати дошкільників підтверджують доцільність використання в навчально-виховному процесі дітей старшого дошкільного віку екологічних екскурсій.

З метою організації експериментального етапу дослідження було розроблено авторську програму студії, яка передбачала проведення низки екскурсій до живого куточка, територією дошкільного закладу на теми «Осінній диво-парк», «Торкаюся краси природи», прогулянки «Що нам осінь подарувала..?». визначені форми роботи містили цікаву інформацію екологічного змісту, екологічні задачі, загадки. Також, робота передбачала проведення нескладних дослідів в природі. Зазначені форми роботи знайомили дітей з ознаками осені, що сприяло закріпленню знань дітей про рослинний і тваринний світ рідного краю; виховуванню дбайливого ставлення до природи.

У результаті повторного дослідження, після впровадження розробленої нами програми, дані експериментальної групи розподілились наступним чином (рис. 3).

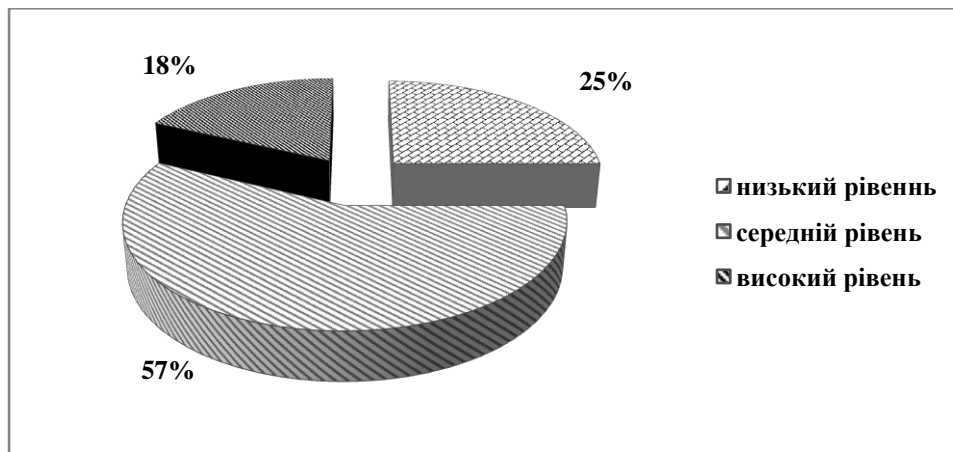

Рис. 3 Рівні екологічної вихованості дошкільників на формувальному етапі експерименту

Порівнявши результати констатувального та формувального етапів, ми бачимо, що на 9% зріс високий рівень екологічної вихованості, середній – на 16%, показники низького рівня зменшилися на 25%.

Отже, це свідчить про те, що знання дітей стали більш усвідомленими, діти були мотивованими на діяльність, зріс рівень інтересу до здобуття нових знань, до екологічної діяльності. Емоційне ставлення до природи мало виключно позитивний характер, зміст мотивів відносно об'єктів природи також був позитивним; діти були активними, мали високий рівень допитливості; дружно працювали разом під час екскурсій, активно залучалися до всіх видів діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / За наук. Ред О. Л. Кононко. – К.: Світич, 2012. – 463с.
2. Екологічне виховання дитини дошкільного віку / За ред. Ю.А.Агачової. – Херсон: РІПО, 2011. – 70с.
3. Яришева Н. Ф. Методика ознайомлення дітей з природою / Н. Ф. Яришева. – К.: Вища школа, 2018. – 255 с.